

SLIJMIGE SPIJKERZWAM *GOMPHIDIUS GLUTINOSUS* (SCHAEFF. : FR.) FR.

Tekst – P.-J. Keizer (Nederlandse Mycologische Vereniging)

Herkenning

Karakteristiek: De slijmige spijkerzwam is een middelmatig grote paddestoel van sparrenbos. De hoed is 5 - 8 cm breed, bruin en met een taaie slijmlaag bedekt. De plaatjes zijn bij jonge individuen bleek en sterk aflopend aan de steel, later worden ze grijsig door de zwarte sporen. Steel opvallend geel aan de voet, met een slijmige ringzone en daaronder ook met een slijmlaag bedekt.

Beschrijving: Hoed 5 - 8 (-10) cm breed, jong halfbolvormig, later uitgespreid en min of meer vlak of met een verdiept centrum, kleur middelbruin, roodbruin of meer grijspurper, bedekt met een slijmig kleverig vel. De plaatjes zijn bij jonge exemplaren creme-witachtig, later grijsig door de ontwikkeling van zwarte sporen, zeer sterk bij de steel aflopend. Steel 4 - 8 x 1 - 2 cm, min of meer cilindrisch, bovenste deel wit, naar de basis helder geel en met een slijmige ringzone, en slijmig naar de basis toe, daar vaak met zwartige kleur door bodemdeeltjes en sporen. De gehele paddestoel is in jonge toestand omgeven door een slijmig vel, dat bij de ontwikkeling van de hoed bij de plaatjes openbarst. De restanten ervan zijn aan de hoedrand en aan de steel (slijmige ringzone) terug te vinden. Vlees wit, in onderste helft van de steel geel. Geur en smaak neutraal. Sporenfiguur zwart.

Te verwisselen met

De koperrode spijkerzwam *Chroogomphus rutilus* heeft geen wit aan de steel, maar is geheel warm roodbruin gekleurd. De rode spijkerzwam *Gomphidius roseus* heeft een roze tot rode hoed en is kleiner. Beide soorten groeien onder dennen, de slijmige spijkerzwam onder sparren.

Biotoop

De slijmige spijkerzwam groeit onder fijnsparren. Meestal staat hij aan de rand van het bos, langs bospaden of onder een losse rij fijnsparren in grasland of grazige wegberm. De soort is soms ook in jonge sparrenaanplanten te vinden. Mogelijk komt de soort ook voor onder sparren in begraafplaatsen. De standplaats is niet te droog tot vrij vochtig en de bodem is kalkarm tot kalk- of leemhoudend; waarschijnlijk ontbreekt de slijmige spijkerzwam op de meest kalkarme en droge standplaatsen.

Waar de slijmige spijkerzwam groeit, is er kans om andere bijzondere, aan sparren gebonden paddestoelen te vinden, bijvoorbeeld purperrode russula *Russula queletii* (in Flevoland) en amandelslijmkop *Hygrophorus agathosmus* (in Groningen en Drenthe).

Levenswijze

De slijmige spijkerzwam vormt ectomycorrhiza met de fijnspar, mogelijk ook met andere naaldbomen. Groeit zowel bij jonge (vanaf ± 10 jaar) als bij oude bomen.

Mogelijk leeft het mycelium van de slijmige spijkerzwam in associatie (parasitair?) met mycelia van boleten of vezeltruffel *Rhizopogon*. De andere soorten spijkerzwammen *Gomphidius* hebben ook een dergelijke leefwijze.

Inventarisatie

Het afspeuren van potentiële groeiplaatsen langs paden en in brandgangen in sparrenbossen en onder losse sparren in de periode september - november is de methode van inventariseren. Een terrein kan het beste drie maal per seizoen bezocht worden. Mogelijk verschijnt de slijmige spijkerzwam niet ieder jaar op de vaste groeiplaatsen. Daarom is het aan te bevelen een terrein meerdere jaren achter elkaar te bezoeken.

Verspreiding in Europa

De slijmige spijkerzwam komt in geheel Europa voor van Noord-Scandinavië tot aan het Middellandse Zeegebied (Noord-Spanje, Noord-Italië) en is niet zeldzaam. Bijvoorbeeld in de Ardennen is de slijmige spijkerzwam geregeld te zien.

Verspreiding van de slijmige spijkerzwam voor (cirkel) en vanaf 1980.

Verspreiding in Nederland

De slijmige spijkerzwam komt voor in de pleistocene zandgebieden in Drenthe plus aangrenzend Friesland, Overijssel, Gelderland, Noord-Brabant en in naaldbossen in de Flevopolder en in de kustduinen

Trend

De slijmige spijkerzwam is in geheel Nederland sterk achteruitgegaan.

Bedreigingen

Atmosferische depositie van bemestende en verzurende stoffen speelt ongetwijfeld een rol bij de achteruitgang van de slijmige spijkerzwam.

Het omvormen van aangeplante sparrenbossen tot loofbos of het verwijderen van sparrenbossen in het kader van natuurontwikkelingsprojecten vormen belangrijke bedreigingen voor de slijmige spijkerzwam.

Beheer

Het beste beheer voor de slijmige spijkerzwam is het laten voortbestaan van sparrenbos, speciaal op plaatsen met een kalk- en/of leemhoudende bodem. Concreet hoeft daar niet veel voor te gebeuren. Op de langere termijn verouderen deze bossen; dan kan worden afgewogen of de spontane successie naar inheems loofbos zijn gang kan gaan. Op termijn betekent dit dat de groeiplaats van de slijmige spijkerzwam verloren gaat. Lokaal herplanten van fijnspar zal dan ook nodig zijn voor het behoud (zie onder 'Kansen').

Kansen

Kansen voor de slijmige spijkerzwam zijn er alleen als bestaande groeiplaatsen blijven voortbestaan. Nieuwe kansen zijn waarschijnlijk goed te creëren wanneer fijnsparren worden geplant in gebieden met geschikte bodem in de Flevopolders, en plaatselijk in andere gebieden. De bodem moet dan kalkhoudend zijn en humusarm. Bossen met Fijnspar in Flevoland hebben al bewezen dat daar tal van bijzondere, aan Fijnspar gebonden paddestoelen kunnen leven. Het aanleggen van fijnsparrenbosjes in het zeekleigebied (en elders) op kalkhoudende bodem zou mogelijk op termijn nieuwe kansen kunnen scheppen voor de slijmige spijkerzwam.

Literatuur

Arnolds, E.J.M. & M.T. Veerkamp 1999. Gids voor de paddestoelen in het meetnet. Uitg. Nederlandse Mycologische vereniging.

Ryman, S. & I. Holmåsen 1984. Svampar. En fälthandbok. Interpublishing, Stockholm.

Slijmige spijkerzwam *Gomphidius glutinosus*. Foto: Rob Chrispijn